C/2026/1957

28.4.2026.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Moj glas, moj izbor: za siguran i dostupan pobačaj

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2026/1957)

Izvjestitelj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Savjetnik/ica:	Lidia FERNÁNDEZ MONTES (za izvjestitelja – Skupina II.) Rugilė BUTKEVIČIŪTĖ (za Skupinu III.)
Odluka Plenarne skupštine:	18.9.2025.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	26.11.2025.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	21.1.2026.
Plenarno zasjedanje br.:	602
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	196/12/11

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) želi istaknuti i zahvaliti na trudu europske građanske inicijative koju promiče pokret „Moj glas, moj izbor” u pogledu pronalaska pragmatičnog rješenja za pitanje osiguravanja prava žena u EU-u na pobačaj.

1.2. U tom pogledu EGSO ponavlja da pobačaj je i mora biti ljudsko pravo koje obuhvaća mnoga druga prava, a ne samo pravo na zdravlje, i da se njegovo stvarno i učinkovito ostvarivanje mora zajamčiti iz intersekcijske perspektive.

1.3. EGSO poziva Europsku komisiju da iznese prijedlog za financijsku potporu državama članicama kako bi sve žene u Europi koje još nemaju pristup sigurnom i zakonitom pobačaju mogle, u skladu s nacionalnim pravom svoje zemlje, sigurno prekinuti trudnoću.

1.4. EGSO tvrdi da uskraćivanje ili ometanje skrbi povezane s pobačajem prema Istanbulskoj konvenciji i Direktivi (EU) 2024/1385 ([1]) predstavlja institucionalno rodno uvjetovano nasilje. Države članice stoga bi trebale pristup pobačaju uvrstiti u svoje sustave za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja i potporu žrtvama, prije svega u svoje sustave javnog zdravstva.

1.5. EGSO naglašava da je, u skladu s člancima 2. i 8. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), kao i člancima 1., 3., 21. i 35. Povelje o temeljnim pravima, pristup sigurnom i zakonitom pobačaju dio dužnosti EU-a da poštuje dostojanstvo, integritet i ravnopravnost žena.

([1]) Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (SL L, 2024/1385, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

1.6. Odluku o prekidu trudnoće trebale bi donositi isključivo dotične žene, koje bi trebale odlučivati samostalno i bez prisile, dezinformacija i stigmatizacije.

1.7. EGSO naglašava da pristup sigurnom i zakonitom pobačaju mora biti popraćen politikama i programima kojima se jamči sloboda informiranog izbora i sveobuhvatan spolni odgoj za cjelokupno stanovništvo. Svaka žena i djevojčica ima pravo samostalno odlučivati o svojem tijelu i reproduktivnom zdravlju utemeljene na dokazima, bez prisile, dezinformacija ili stigmatizacije.

1.8. Sveobuhvatan spolni odgoj, kako je utvrđen u članku 14. Istanbulske konvencije, strategiji EU-a o pravima djeteta i međunarodnim tehničkim smjernicama UNESCO-a o sveobuhvatnom spolnom odgoju, ključan je za sprečavanje neželjene trudnoće, promicanje rodne ravnopravnosti i zaštitu od seksualnog nasilja.

1.9. EGSO poziva države članice da u školske kurikulume i programe EU-a uvrste sveobuhvatan spolni odgoj utemeljen na znanstvenim činjenicama i primjeren dobi i sposobnostima, da uvedu praćenje i evaluaciju tih programa i da se zdravstvenim djelatnicima omogući osposobljavanje u pogledu informiranog pristanka i autonomije pacijenata.

1.10. EGSO smatra da će Europska komisija morati pojasniti kako će se sredstva EU-a raspodijeliti u cilju financiranja ostvarivanja tog prava, kao i mehanizme financijske potpore za organizacije civilnog društva koje pomažu ženama koje razmišljaju o pobačaju.

1.11. U nedostatku podataka koji bi olakšali pravilnu provedbu učinkovitih politika, EGSO preporučuje da Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) i Eurostat prikupe raščlanjene podatke o seksualnim i reproduktivnim pravima i zdravlju.

1.12. EGSO smatra da zbog napada skupina krajnje desnice i fundamentalista treba ojačati prava žena.

2. **Opće napomene**

2.1. Kampanja „Moji glas, moj izbor” građanima i građankama EU-a pruža priliku da ženama u Uniji, neovisno o tome gdje i u kojim okolnostima žive, osiguraju slobodniji, sigurniji i bolji život.

2.2. U tom se pogledu u kampanji ističe da nedostatak prava na pobačaj u mnogim zemljama Europe ne samo da ugrožava fizičko zdravlje žena već i dovodi do nepotrebnog ekonomskog i mentalnog pritiska na žene i njihove obitelji, prije svega one koje žive u oskudnim socijalnim, gospodarskim, radnim ili kulturnim uvjetima i koje si to najmanje mogu priuštiti.

2.3. EGSO stoga poziva Europsku komisiju da iznese prijedlog za financijsku potporu državama članicama kako bi sve žene u Europi koje još nemaju pristup sigurnom i zakonitom pobačaju mogle, u skladu s nacionalnim pravom svoje zemlje, sigurno prekinuti trudnoću.

2.4. Rješenje bi mogao biti mehanizam sudjelovanja koji bi državama članicama bio dostupan na dobrovoljnoj osnovi. One koje odluče sudjelovati primale bi financijsku potporu EU-a kao kompenzaciju za njihovu solidarnost. Europska građanska inicijativa s istim naslovom spada u nadležnosti EU-a za pružanje potpore.

2.5. Inicijativu je potpisalo 1 124 513 osoba iz Austrije, Belgije, Bugarske, Hrvatske, Cipra, Češke, Danske, Estonije, Finske, Francuske, Grčke, Mađarske, Irske, Italije, Latvije, Litve, Luksemburga, Malte, Nizozemske, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Slovačke, Slovenije, Španjolske i Švedske. U tom pogledu EGSO ističe trud uložen u prikupljanje tih potpisa.

2.6. Inicijativa je pokrenuta 10. travnja 2024., a potvrđena 1. rujna 2025., što jasno pokazuje da je u nadležnosti EU-a, izvan nadležnosti država članica.

2.7. EGSO u potpunosti podržava tu inicijativu, koja predstavlja daljnji korak prema postizanju sigurnog, zakonitog i dostupnog pobačaja za žene u EU-u.

3. **Posebne napomene**

3.1. Pristup sigurnom i zakonitom pobačaju mora biti ljudsko pravo, a njegova dostupnost najbolji je način zaštite tjelesne autonomije žena i smanjenja smrtnosti majki.

3.2. Odluku o prekidu trudnoće trebale bi donositi isključivo dotične žene, koje bi trebale odlučivati samostalno i bez prisile, dezinformacija i stigmatizacije.

3.3. Države članice obvezne su poštovati, štititi i provoditi ljudska prava, uključujući ona koja se odnose na zdravlje i tjelesnu, spolnu i reproduktivnu autonomiju. Ako su sigurne i zakonite usluge pobačaja neopravdano ograničene ili nisu u potpunosti dostupne, ne ograničava se samo pristup već i samo pravo na pobačaj, što može ugroziti niz drugih međunarodno zaštićenih ljudskih prava, uključujući pravo na nediskriminaciju i jednakost, pravo na život, zdravlje i informacije, pravo da se ne bude podvrgnut okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju, pravo na privatnost, fizički integritet i autonomiju, pravo odlučivanja o tome koliko djece imati i s kojim vremenskim razmakom, pravo na slobodu, pravo na dobrobit od znanstvenog napretka i pravo na slobodu savjesti i vjeroispovijesti.

3.4. Ta su prava utvrđena u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i zaštićena brojnim međunarodnim ugovorima, kao što su Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR), Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR), Konvencija UN-a protiv mučenja, Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) i Konvencija o pravima djeteta, kao i regionalnim ugovorima u Africi, Americi i Europi.

3.5. U članku 12. stavku 1. Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena navodi se da „[d]ržave stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u području zdravstvene zaštite kako bi osigurale, na osnovi jednakosti muškaraca i žena, dostupnost zdravstvenih usluga, uključujući one koje se odnose na planiranje obitelji.”. Konkretnije, u Općoj preporuci br. 35 izričito se navodi da kriminalizacija pobačaja predstavlja kršenje spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava žena i oblik rodno uvjetovanog nasilja te potiče države da stave izvan snage sve zakonodavne akte kojim se pobačaj kriminalizira.

3.6. U skladu s člancima 2. i 8. UEU-a i UFEU-a, kao i člancima 1., 3., 21. i 35. Povelje o temeljnim pravima, pristup sigurnom i zakonitom pobačaju dio dužnosti EU-a da poštuje dostojanstvo, integritet i jednakost žena.

3.7. Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom države stranke obvezuje se da osobama s invaliditetom osiguraju besplatne ili priuštive zdravstvene programe i skrb jednake raznolikosti i kvalitete kao što se pruža drugim osobama, među ostalim u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, i zdravstvene programe kojima je obuhvaćeno cijelo stanovništvo.

3.8. Nadalje, Odbor UN-a za ljudska prava izričito je naglasio da je odluka žene o dobrovoljnom prekidu trudnoće dio prava na privatnost i da nepoštivanje odluke žene da se podvrgne zakonitom pobačaju, među ostalim u slučajevima u kojima se pravosuđe miješa u takvu odluku, jest kršenje prava na privatnost ([2]).

3.9. Budući da su spolno i reproduktivno zdravlje i prava u posljednje vrijeme među ciljevima održivog razvoja UN-a, posebno podcilja 3.7. kojim se poziva na univerzalan pristup uslugama zdravstvene skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući planiranje obitelji, informiranje i obrazovanje te integraciju reproduktivnog zdravlja u nacionalne strategije i programe, te podcilja 5.6. kojim se ističe potreba za osiguravanjem univerzalnog pristupa spolnom i reproduktivnom zdravlju i pravima, kako je dogovoreno u skladu s Programom djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju i Pekinškom platformom za djelovanje te zaključnim dokumentima njihovih revizijskih konferencija.

([2]) https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf.

3.10. Slično tome, EGSO u svom mišljenju „Nasilje nad ženama kao pitanje ljudskih prava: trenutačno stanje u pogledu mjera u EU-u” ([3]) sa zabrinutošću primjećuje da se trenutačna ograničenja dobrovoljnog, slobodnog i sigurnog prekida trudnoće i uznemiravanje koje žene doživljavaju, posebice u blizini klinika, ne smatraju specifičnim oblicima nasilja nad ženama te preporučuje da se donese zakonodavstvo o sigurnim zonama oko klinika kako bi se spriječilo uznemiravanje i zastrašivanje.

3.11. Osiguravanje spolnih i reproduktivnih prava žena trebalo bi uključivati pravo na slobodu odlučivanja o dobrovoljnom prekidu trudnoće i pravo na pobačaj, kao i učinkovit pristup pobačaju. S obzirom na sustavne napade fundamentalističkih i ekstremnih desničarskih skupina, EGSO smatra da je potrebno usvojiti pravne mjere u državama članicama kako bi se zajamčilo ne samo postojanje tih prava, nego i njihovo slobodno ostvarivanje.

3.12. EGSO napominje da, čak i u slučajevima kad je on legalan, regionalne i socijalne razlike i dalje ograničavaju stvaran pristup pobačaju. U brojnim ruralnim, siromašnijim ili kulturno konzervativnim područjima lošu medicinsku infrastrukturu prate stigmatizacija, moralni pritisak i ukorijenjeni patrijarhalni obrasci, koji su u nekim lokalnim kontekstima i dalje uvjetovani tradicionalnim patrijarhalnim kodeksima časti ili snažnim pritiscima zajednice. Ti uvjeti dovode do straha, šutnje, pa čak i tajnih poroda, što ima ozbiljne posljedice za fizičko i mentalno zdravlje. EGSO naglašava da za jamčenje stvarnog pristupa pobačaju nisu potrebna samo pravna i institucionalna jamstva već i obrazovne i socijalne mjere za borbu protiv stigmatizacije i zaštitu autonomije žena.

3.13. EGSO tvrdi da uskraćivanje ili ometanje skrbi povezane s pobačajem prema Istanbulskoj konvenciji i Direktivi (EU) 2024/1385 predstavlja institucionalno rodno uvjetovano nasilje. Države članice stoga bi trebale pristup pobačaju uvrstiti u svoje sustave za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja i potporu žrtvama, prije svega u svoje sustave javnog zdravstva.

3.14. Francuska je 4. ožujka 2024. u svoj Ustav uvrstila zajamčenu slobodu pobačaja i tako postala prva zemlja na svijetu koja je pobačaj učinila ustavnim pravom, s ciljem da se spriječi nazadovanje u pogledu prava na pobačaj u EU-u i diljem svijeta. Emmanuel Macron, tadašnji rotirajući predsjednik Vijeća Europske unije, još je u siječnju 2022. Europskom parlamentu predložio da se u Povelju EU-a o temeljnim pravima uključi pravo na pobačaj.

3.15. Istraživanja pokazuju da postoji zamršena mreža od 275 aktera, koja je u razdoblju od 2019. do 2023. zaprimila financijska sredstva u iznosu od 1,18 milijardi dolara, čiji je cilj ugroziti seksualna i reproduktivna prava u Europi ([4]). EGSO naglašava potrebu za koordiniranim i proaktivnim europskim odgovorom kako bi se ta prava zaštitila.

3.16. Zbog toga EGSO, kao i druga međunarodna tijela, smatra da su spolno i reproduktivno zdravlje i pripadajuća prava, uključujući zajamčeni stvaran pristup sigurnim i zakonitim uslugama pobačaja, temeljno pravo; ostvarenje spolnog i reproduktivnog zdravlja i povezanih prava ključno je za poštovanje ljudskog dostojanstva i neodvojivo je povezano s borbom protiv seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te postizanjem rodne ravnopravnosti i širokog raspona drugih ljudskih prava, kao što su pravo osobe na život, zdravlje, privatnost, sigurnost osobe, nediskriminacija, jednakost pred zakonom i sloboda od mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

3.17. EGSO podsjeća na obvezu EU-a da se svim ženama i djevojčicama zajamči potpuna tjelesna autonomija i potpuna i samostalna kontrola nad pitanjima povezanima s njihovom seksualnošću i seksualnim i reproduktivnim pravima te da o njima odlučuju slobodno, bez diskriminacije, prisile ili nasilja ([5]).

3.18. Sveobuhvatan spolni odgoj, kako je utvrđen u članku 14. Istanbulske konvencije, strategiji EU-a o pravima djeteta i međunarodnim tehničkim smjernicama UNESCO-a o sveobuhvatnom spolnom odgoju, ključan je za sprečavanje neželjene trudnoće, promicanje rodne ravnopravnosti i zaštitu od seksualnog nasilja.

([3]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Nasilje nad ženama kao pitanje ljudskih prava: trenutačno stanje u pogledu mjera u EU-u (samoinicijativno mišljenje) (SL C, C/2025/2005, 30.4.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2005/oj).

([4]) Europski parlamentarni forum za seksualna i reproduktivna prava: *The Next Wave: How Religious Extremism Is Regaining Power (Novi val: kako vjerski ekstremizam ponovno stječe moć)*.

([5]) https://www.igualdad.gob.es/wp-content/uploads/SRHR-MINISTERIAL-DECLARATION-SIGNED-2.pdf.

3.19. EGSO poziva države članice da u školske kurikulume i programe EU-a uvrste sveobuhvatan spolni odgoj primjeren dobi i ciljanim skupinama i strogo utemeljen na znanstvenim činjenicama, da uvedu praćenje i evaluaciju tih programa te da osiguraju da se zdravstvenim djelatnicima omogući osposobljavanje u pogledu informiranog pristanka i autonomije žena.

3.20. EGSO podsjeća na posebnu ranjivost etničkih i vjerskih manjina, migrantica, žena koje dolaze iz nepovoljnog socioekonomskog položaja ili žive u ruralnim područjima, žena s invaliditetom, lezbijki i biseksualnih žena u pogledu ostvarenja prava na pobačaj i naglašava potrebu za intersekcijskim pristupom.

3.21. Smatra da bi zakonodavne promjene trebale biti popraćene održivom financijskom potporom kako bi se ostvarilo pravo na pristup skrbi u vezi s pobačajem.

3.22. EGSO smatra da bi pravo na pobačaj i njegovo financiranje, kako je Europski parlament istaknuo u svojoj rezoluciji od 11. travnja 2024. (s 336 glasova za, 163 protiv i 39 suzdržanih), trebalo uključiti u Povelju EU-a o temeljnim pravima ([6]).

3.23. EGSO poziva Europsku komisiju da postupa u skladu s tom inicijativom i zajamči pravo na pobačaj i njegovu stvarnu dostupnost, i u tu svrhu odmah uspostavi vremenski okvir.

3.24. EGSO smatra da će Europska komisija morati pojasniti kako će se sredstva EU-a raspodijeliti u cilju financiranja ostvarivanja tog prava, kao i mehanizama financijske potpore za organizacije civilnog društva koje pomažu ženama koje žele pobaciti.

3.25. S obzirom na trenutačni nedostatak podataka, preporučuje da EIGE i Eurostat prikupe raščlanjene podatke o seksualnim i reproduktivnim pravima.

3.26. EGSO također poziva EU da se aktivno uključi u borbu protiv dezinformacija o pobačaju koje potiče ekstremna desnica, a koje predstavljaju prepreku autonomiji žena i ostvarivanju njihovih spolnih i reproduktivnih prava i zdravlja.

3.27. EGSO osuđuje nazadovanje u pogledu prava žena i sva regresivna nastojanja da se ograniči ili ukine postojeća zaštita spolnog i reproduktivnog zdravlja i povezanih prava te ravnopravnosti žena i muškaraca.

3.28. EGSO prepoznaje temeljnu ulogu civilnog društva, a posebno feminističkih organizacija i organizacija za prava žena, u obrani prava na pobačaj i osiguravanju pristupa pobačaju putem utjecaja na pravnu reformu, pružanje usluga i javno obrazovanje, prije svega u zemljama u kojima je pobačaj zabranjen ili mu je pristup ograničen. EGSO poziva na dodjelu namjenskih sredstava za potporu tim organizacijama, posebice u državama članicama u kojima se smanjuje prostor za građansko djelovanje i u kojima je pravo na pobačaj ugroženo.

3.29. Osim toga, poziva države članice i institucije EU-a da osiguraju pravnu zaštitu od stigmatizacije, uznemiravanja i zastrašivanja aktivista i aktivistica, zdravstvenih djelatnika i djelatnica i žena koje odluče pobaciti, u stvarnom životu i na internetu.

3.30. EGSO s velikom zabrinutošću primjećuje globalno nazadovanje kad je riječ o međunarodnoj potpori planiranju obitelji i seksualnim i reproduktivnim pravima. Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID) povijesno je jedan od najvećih svjetskih ulagača u planiranje obitelji i usluge reproduktivnog zdravlja, koji pruža potporu milijunima žena i djevojčica diljem svijeta. Ipak, ukinula je gotovo sve subvencije za planiranje obitelji i ponovno uveo pravilo globalnog blokiranja. EGSO poziva EU da ojača svoju ulogu globalnog predvodnika u obrani seksualnih i reproduktivnih prava i da osigura pristup neophodnoj skrbi.

([6]) https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240408IPR20314/women-must-have-full-control-of-their-sexual-and-reproductive-health-and-rights.

3.31. EGSO stoga želi istaknuti i zahvaliti na trudu europske građanske inicijative koju promiče pokret „Moj glas, moj izbor” u pogledu pronalaska pragmatičnog rješenja za pitanje osiguravanja prava žena u EU-u na pobačaj. U tom pogledu ponavlja da je pobačaj temeljno pravo koje obuhvaća mnoga druga prava, a ne samo pravo na zdravlje, i da se njegovo stvarno i učinkovito ostvarivanje mora zajamčiti iz intersekcijske perspektive.

Bruxelles, 21. siječnja 2026.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Séamus BOLAND